

מאפייני הגיל המודרן שכבת ה'

חניכי/ות שכבת ה', שהם/ן לרוב אותה קבוצה מכיתת בית הספר, כבר נכנסו למסגרת הצופית- היא אינה זרה וחדשה לגמרי, אבל הם/ן עדיין לומדים/ות את החוקים שבה. בשנה זו מתרחשים שני מהלכים משלימים: כלפי פנים- החניכים/ות מתחילים/ות לפתח תפיסה שמרחיבה את ה"אני" ולומדת את האחר, וכלפי חוץ- הם/ן להוטים/ות למשימות מאתגרות שיאפשרו להם/ן להוכיח את עצמם/ן ולזכות בתשומת ליבו/ה המרבית של המדריך/ה. אם בשכבת ד' השאלה הייתה "האם יש לי מקום כאן?", בשכבת ה' השאלה היא "האם אני מתאים/ה למסגרת, ואיך אני יכול/ה להוכיח את עצמי בתוכה?".

מי אני? (מאפיינים התפתחותיים)

- מכיר/ה את המסגרת הצופית ועסוק/ה בשאלות - האם אני מתאימה לו/ה, ואיך אני משתלב/ת בה.
- אני לומד/ת לוותר ולהתחשב בטובת הכלל- המעבר מ"אני" ל"אנחנו" בעיצומו.
- מתחזקת אצלי תחושת ההגיונות כלפי האחר/ת והצדק החברתי.
- מעבר הדרגתי מסולם ערכים של הבית, לקבלה של ערכים שמתקיימים בשבט ואצל החברים/ות.
- חשוב לי להוכיח את עצמי ולקבל תשומת לב והכרה מהמדריך/ה.
- אני רגיש/ה יותר לכישלון ולמבוכה- הביקורת העצמית וההשוואה לאחרים/ות מתחזקת.
- אני מבין/ה מושגים ערכיים (כמו עזרה לזולת או כבוד) דרך מעשים ודוגמאות מוחשיות.
- גופי משתנה- מודעות עצמית ראשונית לשינויים בגוף (בעיקר במקרים של התפתחות מוקדמת ביחס לשאר).

מה מעסיק אותו/ה?

- נורמות קבוצתיות- אני נוטה להתאים את עצמי לנורמות (כללים/מנהגים) וללחוץ אחרים/ות לפעול כך.
- השקעה בתחביבים אישיים, שמהווים גם כרטיס כניסה חברתי- דרך להשתייך ולהצטיין.
- פעילות בחוץ ובתנועה- אנרגיה גבוהה ומרץ!
- הוואטסאפ הכיתתי והרשתות החברתיות הם התנסות חברתית חדשה המעודדת סקרנות ולמידה, אבל גם עלולה להיות זירת פגיעה.
- זמן מסך רב בא על חשבון תקשורת פנים אל פנים, שדרכה נבנות מיומנויות רגשיות.

מה מקום הקבוצה בחיים שלי?

- הקבוצה מתחילה לתפוס מקום יותר מרכזי מבעבר - הקבוצה היא מקום דרכו חווים/ות את העולם ועובדים/ות יחד.
- צורך משמעותי לשייכות לקבוצה - מתח שבין הרצון להיות חלק לבין שמירה על ייחודיות.
- תחושת ההגיינות והצדק החברתי מתחזקת ("זה לא פייר"), הם/ן לומדים/ות מהי הכלה.
- ההערכה לדמות בוגרת נמשכת - למדריך/ה עמדת השפעה משמעותית.
- יותר מקרי חרם ומקרי דחייה חברתית - תופעה שמעידה על קושי בקבוצה, ולא בהכרח על החניך/ה הדחוי.

איך המציאות הישראלית של השנים האחרונות השפיעה עליי?

- רצף אתגרים לאורך כל הילדות: הגן וראשית בית הספר בצל הקורונה, שנות היסודי בצל המלחמה.
- המלחמה נוגעת בכלל הילדים/ות ומשפיעה על מגוון תחומים: בריאות פיזית, התפתחות, רווחה רגשית, למידה ורכישת מיומנויות, השתלבות חברתית, הגנה מפני התנהגויות סיכון, ועוד.
- כבר לא רק נחשפים/ות למידע אלא גם מעבירים/ות אותו: מספרים/ות, מפרשים/ות ומפיצים/ות מידע בינם/ן לבין עצמם/ן.
- ילדי/ות יישובי הגבול חוו עקירה מהבית, אובדן שגרה וקהילה - נדרשת עבורם/ן רגישות ייחודית.
- ילדים/ות להורים בכוחות הביטחון (בסדיר ובמילואים) נמצאים/ות במרחב ביתי מתוח, ותקופות בהן ההורה לא בבית.

עקרונות הדרכה למדריך/ה שכבת ה'

- **לעבוד על היחסים שבתוך הקבוצה ולא רק על בניית הקבוצה:** השייכות הבסיסית כבר קיימת, ועכשיו צריך לעבוד על איכות השייכות: להעמיק את ההיכרות בין החניכים/ות ולוודא שלכל אחד/ת יש מקום בקבוצה.
- **לגייס את חוש הצדק של החניכים/ות לבניית הכלה:** תחושת ההגיינות המתחזקת בגיל היא כלי עבודה מרכזי - נטפח יחד עם החניכים/ות נורמות של הגיינות והכלה עוד לפני שמתעורר משבר, זו ההשקעה המניעתית הטובה ביותר.
- **לגלות ערנות לדחייה חברתית ולטפל בה דרך הקבוצה:** סימנים של דחייה והדרה מחייבים תגובה מוקדמת, וכיוון שקושי חברתי מעיד על הקבוצה - ההתערבות היעילה ביותר היא חיזוק הקולות החיוביים בקבוצה בהובלת המדריך/ה.
- **לתת אתגר אמיתי ולהבטיח שכולם/ן חוצים/ות את קו הסיום:** הלהיטות להוכחה עצמית היא המנוע של השנה, ולכן כדאי להעמיד משימות מאתגרות אך ברות השגה. הביקורת העצמית מתחזקת והכישלון הפומבי כואב - חשוב לאפשר גם לחניכים/ות שקשה להם להשלים את המשימה בכבוד.
- **לתת לחניכים/ות הזדמנויות ממשיות לתרום לקבוצה ולעזור לזולת, ולהכיר בכל התקדמות בתחום:** המעבר מ"אני" ל"אנחנו" זקוק לליווי סבלני והזדמנויות אמיתיות לתרומה ולעזרה לאחרים/ות, וכל צעד בתחום ראוי לחגיגה.
- **לפגוש את שאלות המלחמה ברצינות, במרחב אמפתי ומכיל, ובאופן מווסת:** בשנה שבה חוש הצדק מתגבש, שאלות כמו "למה זה הוגן?" יעלו בפעולות, וראוי לפגוש אותן בפשטות, ברוגע ובגובה העיניים. כיוון שהחניכים/ות מעבירים/ות מידע בינם/ן לבין עצמם/ן, יש ערך גם בעזרה עדינה בהפרדה בין עובדות לשמועות.
- **להיות כתובת בטוחה גם למה שקורה במסכים:** תגובה רגועה ותומכת לקושי ברשת היא שמעודדת חניכים/ות לשתף דמויות בוגרות, ובשגרה - פעילות בחוץ ובתזוזה היא איזון חשוב לזמן המסך וזירה שבה נבנות המיומנויות הרגשיות-חברתיות.

"אדם בסך הכל, צריך אדם" לגולדברג

חזקו ואמצו!